

ВІСНИК ЦЕНТРУ

Чи вдасться втримати швидкі темпи зростання? Новий економічний прогноз Центру

Високі темпи зростання реального ВВП, що їх демонструє українська економіка з початку 2003 року, поступово скоротяться внаслідок значного спаду в сільському господарстві та зниження рівня світових цін. Наступний, 2004 рік, хоча й буде супроводжуватися спадом інвестицій напередодні президентських виборів, буде сприятливішим для економіки України через вищі темпи росту ВВП та меншу інфляцію. Такий прогноз наведено в новому числі бюлетеня "Квартальні передбачення", який виходить друком наступного тижня. Починаючи з цього числа, "Квартальні передбачення" міститимуть новий розділ — "Політика", в якому буде подано аналіз впливу зовнішньої та внутрішньої політики на економіку України

Швидким зростанням на початку 2003 року українська економіка завдячує насамперед кращій ціновій кон'юктурі на світових ринках і посиленню внутрішньої конкуренції в найрозвиненіших галузях економіки. Ми вважаємо, що дія цих чинників матиме мультиплікативний ефект на споживання та інвестиції протягом 2003–2005 років, і тому поліпшуємо прогноз на цей період. Ми прогнозуємо посилення протистояння між владою та опозицією наприкінці 2003 року та особливо 2004 року, що ускладнюватиме здійснення ефективної державної політики та стримуватиме економічне зростання. Після президентських виборів 2004 року боротьба основних політичних груп зменшиться, що сприятиме поліпшенню якості економічної політики.

Рекордно високі темпи зростання

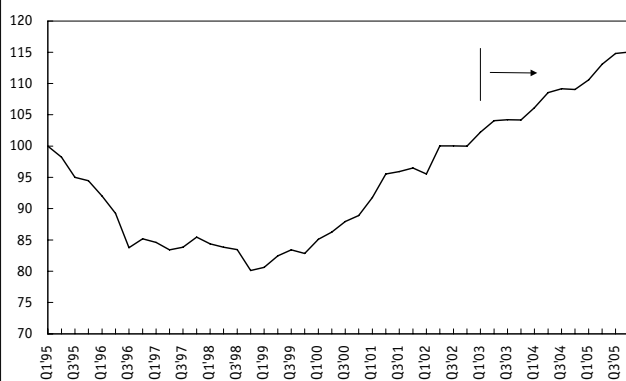
Протягом січня–квітня 2003 року українська економіка зросла на 7,1% у реальному вимірі, що суттєво перевищує темпи росту ВВП 2002 року. На нашу думку, чинниками швидкої динаміки були:

- поліпшення цінової кон'юктурі на світових ринках (насамперед чорних металів і продукції хімічної промисловості), що зумовило прискорене зростання виробництва в експортно орієнтованих галузях промисловості;
- посилення конкуренції на внутрішньому ринку в найрозвиненіших галузях економіки, у яких державне втручання є

порівняно низьким (як от роздрібно торгівля, харчова, целюлозно-паперова та поліграфічна промисловість, виробництво в яких швидко зростало протягом кількох років поспіль), що зумовило збільшення інвестицій задля підвищення продуктивності;

- набагато довша та холодніша, ніж торік, зима, яка призвела до неабиякого росту виробництва та розподілу електроенергії, газу та води;

Графік 1. Індекс реального ВВП, сезонно скорегований
Q1'1995=100

Джерело: Держкомстат.
Розрахунки та прогноз: "Квартальні передбачення"

Літній розпродаж публікацій Центру!

Інтернет-магазини в Україні далекі від того, щоб стати повсякденним явищем. Кількість тих, хто бодай раз здійснив купівлю через Інтернет, в Україні вкрай мала, а своїх постійних клієнтів власники магазинів, напевне, можуть перелічити на пальцях. Проте ця тема викликає неабиякий інтерес, і багато українців хотіли б перевірити на собі переваги сучасної інтернет-комерції.

Центр не стоятиме на заваді прогресу й цікавості до нового типу послуг: ми пропонуємо всім охочим спробувати себе в ролі справжнього веб-покупця й оголошуємо літній розпродаж у нашому веб-магазині. Протягом літа будь-яке число з торішнього архіву публікації "Економічна статистика" коштуватиме всього **1 гривню**. Єдиною умовою задоволення вашої цікавості до інтернет-купівель є наявність у вашому розпорядженні кредитної картки систем Visa або Europay. Дебетні картки Visa Electron і Cirrus Maestro, емітовані банком "Аваль", також приймаються до оплати*.

Адреса нашого магазину:
<http://www.icps.com.ua/store/>.
Працюємо цілодобово!

* Безплатного роздавання карток у рамках акції із задоволення цікавості Центр наразі не планує.

- поживалення будівництва завдяки зростанню банківського кредитування будівництва житла та інвестицій у будівельно-монтажні роботи з боку металургійних підприємств і підприємств роздрібно торгівлі.

Політична боротьба ускладнюватиме економічну політику

Зміцнення створеної торік системи співпраці між провладними політико-економічними групами дало змогу уряду Віктора Януковича протягом січня–травня 2003 року здійснювати економічні реформи активніше, ніж

попередній уряд Анатолія Кінаха. Зокрема уряд суттєво просунувся в переговорах з країнами-членами Світової організації торгівлі (СОТ) щодо вступу в цю організацію, поліпшив відносини зі США та ЄС і домогся скасування санкцій FATF. Відбувся прогрес у податковій реформі: Верховна Рада ухвалила закон, що визначає єдину ставку прибуткового податку з громадян на рівні 13% і запроваджує оподаткування пасивних доходів (відсотків за депозитами, доходів від продажу нерухомості тощо) з 2004 року задля розширення податкової бази.

Водночас посилюється державне втручання в економіку, передусім з використанням засобів адміністративного впливу (зокрема в паливно-енергетичному секторі та сільському господарстві). Ці рішення свідчать про обмежене розуміння владою способів здійснення ефективної економічної політики.

Ми передбачаємо, що різке посилення політичної боротьби між ключовими силами з IV кварталу 2003 року до президентських виборів восени 2004 року ускладнюватиме здійснення якісної економічної політики, оскільки різні групи інтересів блокуватимуть ініціативи одне одного в парламенті з політичних мотивів. Уряд буде схильний до короткотермінових популярних рішень, які зможуть забезпечити прихильність виборців. За таких умов влада відкладатиме важливі рішення щодо продовження податкової реформи (насамперед зменшення кількості податкових пільг), реформування інфраструктурних і вугледобувної галузей, узгодження законодавства з нормами СОТ та заміни соціальних пільг адресними субсидіями.

Що більше, напружена боротьба за головний пост у країні провокуватиме владу протидіяти бізнесу конкурентів на виборах. Зростатимуть ризики силового перерозподілу власності, що спонукатиме підприємства відкладати інвестиційні рішення з 2004 року на наступний рік, а отже, стримуватиме зростання інвестицій.

Після виборів 2004 року боротьба основних політичних груп зменшиться незалежно від прізвища переможця, який буде змушений шукати підтримки більшості для здійснення ефективної політики напередодні парламентських виборів 2006 року. Ми прогнозуємо пожвавлення необхідних економічних реформ, хоча їхні темпи та якість залежатимуть від особистості нового Президента.

Прогноз на 2003–2005 роки поліпшено

З огляду на чинники зростання економіки в січні–квітні 2003 року ми поліпшили прогноз росту реального ВВП на 2003 рік до 4%. На нашу думку, сповільнення динаміки ВВП у II півріччі зумовлять такі чинники:

- зниження виробництва в сільському господарстві (на 3% в річному вимірі; рослинництво тим часом знизиться на 8%) через менший, ніж торік, врожай зернових. Тваринництво зростатиме повільніше через подорожчання кормів на внутрішньому ринку, а тому не зможе компенсувати зменшення виробництва в рослинництві;

- сповільнення росту світових цін призведе до зменшення темпів зростання експорту, а отже, до зниження торговельного балансу.

Зниження пропозиції зернових на початку 2003 року та прогнозоване зменшення врожаю спонукало нас підвищити прогноз інфляції на 2003 рік до 7,5%. Водночас, беручи до уваги більше порівняно з попереднім прогнозом додатне сальдо рахунку поточних операцій, ми прогнозуємо меншу девальвацію гривні цього року та стрімке зростання валютних резервів НБУ.

Ми поліпшили прогноз ВВП і на 2004–2005 роки з огляду на мультиплікативний ефект змін 2003 року: вищі прибутки експортно орієнтованих галузей зумовлять швидше збільшення інвестицій і підвищення заробітної плати працівників, зайнятих у цих галузях.

2004 року зростання економіки пришвидшиться до 4,5% через прискорення в приватному та державному споживанні:

- домашні господарства нарощуватимуть споживання вищими темпами завдяки прискореному зростанню доходів (зокрема збільшуватиметься заробітна плата передусім внаслідок зниження ставки прибуткового податку з громадян і підвищення мінімальної заробітної плати з 1 грудня 2003 року. Також збільшаться соціальні виплати напередодні президентських виборів.);

- прискорення в державному споживанні буде зумовлено рішеннями влади щодо збільшення соціальних виплат громадянам задля завоювання прихильності виборців до кандидата від провладного табору на посаду Президента 2005 року ми передбачаємо дальше прискорення росту ВВП до 5% насамперед завдяки швидшому зростанню інвестицій з огляду на такі чинники: по-перше, знизяться ризики перерозподілу власності, що існували напередодні президентських виборів; по-друге, завдяки зниженню ставки податку на прибуток і збільшенню норм амортизаційних відрахувань 2004 року підвищиться ліквідність підприємств. Прискорення в інвестиціях зумовить вищі темпи зростання імпорту машин та обладнання.

У цьому числі "Квартальних передбачень":

- як вплине передвиборча ситуація на якість економічної політики?
- чи буде єдиний кандидат від влади на вибори Президента?
- результати реформування податку на прибуток громадян у Росії: уроки для України;
- коли відбудеться лібералізація фінансового ринку в Україні згідно з вимогами СОТ?
- причини високої інфляції на початку 2003 року;
- які наслідки матиме створення єдиного економічного простору?
- чи потрібен захист українських виробників розчинної кави?
- способи реформування житлово-комунального господарства;
- причини дефіциту на ринку продовольчого зерна;
- генетично модифіковані організми: за чи проти;
- як змінювалася продуктивність праці в сільському господарстві та промисловості?

На нашу думку, експансивна монетарна та фіскальна політика 2004 року істотно позначиться на рівні цін наступного року: 2005 року ми передбачаємо прискорення росту споживчих цін до 5,5%. (2004 року, за нашим прогнозом, інфляція становитиме лише 4% через адміністративний тиск, спрямований на стабільність цін у регіонах.)

Ми гадаємо, що 2003 року висока інфляція та великі виплати за зовнішнім боргом перешкоджатимуть лібералізації фінансового сектору з боку НБУ, що є однією з ключових вимог Світової організації торгівлі. На нашу думку, Національний банк зменшуватиме обмеження у секторі в 2004–2005 роках безпосередньо перед вступом до СОТ. ■

Якщо ви хочете передплатити бюлетень "Квартальні передбачення", звертайтеся за тел. (044) 236-5464 або електронною поштою: marketing@icps.kiev.ua. Ви також можете оформити замовлення на одержання публікацій через веб-сайт Центру: <http://www.icps.com.ua/pub/> або придбати будь-яку економічну публікацію у веб-магазині: <http://www.icps.com.ua/store/>

"Вісник Центру" є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою.

Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетню, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua, тел.: (044)236-5464, факс: (044) 236-4668. Редактор "Вісника Центру" Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua), тел.: (044)236-4477. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.